Rok I. Żydowska Gazeta Robotnicza. Organ partyi socyalno-demokratycznej. Nr. 6.

די אַדרעסע פֿון דער רעדאַקציע
און אַדמיניסטראַציע:
Jüdische Arbeiter Zeitung
Kraków,
Sławkowska 29.
טעלעפֿאָן נומער 624
איינצעלנע נומערן 8 העל.

יודישע
אַרבייטער=צייטונג

אָרגאַן פֿון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער פּאַרטיי.

ערשיינט יעדען פֿרייטאָג.

אַבאָנאַמענטס־פּרייז:
יעהרליך: 4. קראָנען.
האַלביעהרליך: 2. קראָנען.
פֿיערטעליעהרליך: 1. קראָנע.

פּרייז פֿון אַנאָנסען:
פֿיר יעדער שורה פּעטיט אָדער
איהר פּלאַטץ 10 העללער.

Kraków, 12 Mai 1905. נומער 6. קראָקוי, 12 מאַי, 1905.

פּאַרטיי אַנגעלעגענהייטען.

די פֿערוואַלטונג פֿון דער פּוילישער סאָצ. דעמ. פּאַרטיי אין עסטרייך האָט אויף דער זיטצונג פֿון דעם 8־טען מאַי 1905 בעשלאָסען איינשטימיג די פֿאָלגענדע רעזאָלוציע:

די פּאָליטישע און געזעלשאַפֿטליכע אינטערעסען פֿון דעם יודישען פּראָלעטאַריאַט, וועלכער איז צושפּרייט אין גאַליציען און שלעזיען צווישען דער פּוילישער בעפֿעלקערונג זענען דיזעלבע, וואָס די אינטערעסען פֿון דעם פּוילישען פּראָלעטאַריאַט.

די אונטערשיעדען וואָס ענטשטעהען פֿון דער טהיילווייז שפּראַכען־ און זיטטען־אָבגעזונדערטקייט פֿון דער יודישער אַרבייטער בעפֿעלקערונג, פֿאָדערן נור די צופּאַסונג פֿון געוויסע אַנדערע אָרגאַניזאַציאָנס־ און אַגיטאַציאָנס־פֿאָרמען, וואָס מען קען פֿאָלקאָם דערגרייכען אין די ראַהמען פֿון דער געמיינזאַמער פּאַרטיי. עס געניגען אין דעם ציעל יודישע צייטונגען און בראָשורען, פֿיליען פֿון פֿעראיינען, אָרטיגע אָדער לאַנדעס אָרגאַניזאַציאָנס־קאָמיטעטען און אַ מינדליכע אַגיטאַציע אין יודיש.

פֿון דעם אינטערעסען־שטאַנדפּונקט סיי פֿון דעם יודישען און סיי פֿון דעם פּוילישען פּראָלעטאַריאַט קען מען ניט איבעראיינשטימען מיט דעם פֿאַקט פֿון דער גענצליכער: זיטליכער און געזעלשאַפֿטליכער אָבטהיילונג פֿון דעם יודישען פּראָלעטאַריאַט, ווייל די אָבטהיילונג לויפֿט אַרויס ווייט איבער די געוועהנליכע נאַציאָנאַלע חלוקים, לעהנט זיך אָן אויף רעליגיעזע און ראַסען מחלוקות און אָבערגלויבעריי און איז אַ ירושה נאָך דער שלאַכטעצקאַ־פֿעאָדאַלער עפּאָכע, וועלכע די הערשענדע קלאַסען היטען זאָרגזאַם און ניטצען אויס. טראָטץ די קלאַסען, פֿאָדערן די לעבעדיגע אינטערעסען פֿון פּראָלעטאַריאַט דאַס ווי אַם ענג צוזאַמענלעבען פֿון די ביידע טהיילען פֿון פּראָלעטאַריאַט אין לאַנד און די אָבשאַפֿונג פֿון וועגן אַלעס, וואָס קען שטערען דעם צוזאַמענלעבען.

די אויפֿגאַבע פֿון דער סאָצ. דעמאָקראַטישער פּאַרטיי אין דער יודען־פֿראַגע איז: אַריינפֿיהרען אין לעבען די פֿאָלקאָמע גלייכבערעכטיגונג פֿון די יודישע אַרבייטער און פֿערזיכערן זיי די גענצליכע פֿרייהייט פֿון דער קולטורעלער ענטוויקלונג, ניט אָנוואַרפֿענדיג זיי די פּוילישע קולטור, אָבער אויך ניט פֿערמאַכענדיג זיי פֿאָראויס אין די ראַהמען פֿון זשאַרגאָן, אויך ניט פֿערשווערענדיג זיי דאָס פֿערנעהנטערען זיך מיט דער פּוילישער קולטור און בעפֿעלקערונג.

זאָגאַר די אַנהענגער פֿון אַ בעזונדער יודישער סאָצ. דעמ. פּאַרטיי שטעלען ניט און קענען ניט שטעלען קיין שום פּאָזיטיווע נאַציאָנאַלע יודישע פֿאָדערונגען, דורך וואָס זיי נעהמען אליין אַוועק ביי דיזער פּאַרטיי יעדעס רעאַלע עקזיסטענץ־רעכט און מאַכען פֿון איהר אַ פּוסטע שפּיעל פֿון פֿאָרמען. דער געזונדער אינסטינקט פֿון דער יודישער מאַסע וואָלט געמאַכט אַזעלכע אַרט פֿאָדערונגען נאָר איינפֿאַך אומענליך.

די אָרגאַניזאַציע פֿון דער סאָצ. דעמ. אין עסטרייך איז אָנגעלעהנט אויף דעם פּראָגראַם, וואָס איז איינשטימיג בעשלאָסען געוואָרען אין 1899־טען יאָהר אויף דער בערנער קאָנגרעס, לויט וועלכען „אַלע אויטאָנאָמישע טעריטאָריעס פֿין דער זעלבער נאַציאָן דאַרפֿען שאַפֿען צוזאַמען איין נע־שלאָסענעם נאַציאָנאַלען פֿערבאַנד, וועלכער בעהאַנדעלט גאַנץ זעלבסשטענדיג זיינע נאַציאָנאַלע אַנגעלעגענהייטען, און די נאַציאָנאַלע מינאָריטעטען דאַרפֿען געפֿינען אַ געזעטצליכע רעכטס־שוטץ“.

אין זינן פֿון דעם פּראָגראַם „דאַרף זיך עסטרייך איבעראַנדערשען אין אַ דעמאָקראַטישען פֿערבאַנד פֿון נאַציאָנאַלע שטאַאַטען“, און די סאָצ. דעמאָקראַטישע נאַציאָנאַלע פּאַרטייען, אַלס פּאָליטישע אָרגאַניזאַציעס דאַרפֿען רעפּרעזענטירען אין די גרענעצען פֿון דיזע נאַציאָנאַלע טעריטאָריעס די אינטערעסען פֿון דעם גאַנצען פּראָלעטאַריאַט.

אויף דעם גרונד פֿון דעם פּראָגראַם פֿיהרט איהר טהעטיגקייט די פּוילישע סאָציאַל. דעמאָקראַטישע פּאַרטיי אין עסטרייך, וועלכע פֿערזיכערט אויך דעם יודישען פּראָלעטאַריאַט די פֿאָלע ענטוויקלונג פֿון זיינע כוחות אין קאַמפֿף אום די פּאָליטישע מאַכט אין דער געמיינדע, לאַנד און שטאַאַט. די פּאַרטייליכע אָבגעשלאָסענהייט פֿון די יודישע אַרבייטער וואָלט זיי געמוזט אָבּרוקען פֿון דעם אַלגעמיינ־ לאַנדעסקאַמפֿף און וואָלט זיי פֿעראורטהיילען אויף אַ פּאָליטישע אָהנמאַכט.

דאָס בערופֿען זיך אויף טאַקטישע ריקזיכטען נעגען די ציוניסטען און די יודישע שאָוויניסטען, וועמעס פּאָליטישע בעדייטונג און ווירקונג אויף די אַרבייטער דאַרף מען איבעריגענס ניט איבערשעצען, קען ניט זיין קיין גענינגענדער גרונד צו שאַפֿען אַ בעזונדער יודישע פּאַרטיי, ווייל אַזאַ פּאַרטיי, וואָס איז ניט אָנגעלעהנט אויף קיין פּאָזיטיווע נאַציאָנאַלע פֿאָדערונגען, וואָלט נור געווען אַ דעמאַגאָגישע אויספֿלוכט, וואָס פּאַסט ניט פֿאַר סאָצ. דעמאָקראַטען. דערפֿאַר אָבער וואָלט זי געגעבען געוועהר אין די הענד פֿון די פּוילישע אַנטיסעמיטען, שאָוויניסטען און קלעריקאַלען, וועלכע לייקענען אָב די מעגליכקייט פֿון וואָס־ער עס איז צוזאַמענלעבען פֿון די פּאָלאַקען מיט די יודען.

אין קיין שום קאָנסטיטוציאָנעלעס לאַנד אויף דער וועלט, וואו די יודישע אַרבייטער מאַסען נעהמען אַנטהייל אין דער סאָציאַליסטישער קלאַסענבעוועגונג (אַמעריקאַ, ענגלאַנד, האָלאַנד, עסטרייך) טהיילט זיך דער יודישער פּראָלעטאַריאַט ניט אָב אין אַ בעזונדער פּאָליטישע פּאַרטיי.

צוליעב די אַלע טעמים פֿעראורטהיילט די פֿערוואַלטונג אַלע פּרובען צו בעשאַפֿען אַ בעזונדער יודישע סאָצ. דעמאָקראַטישע פּאַרטיי, אַלס אַ העכסט שעדליכע סיי פֿאַר דעם פּוילישען און סיי פֿאַר דעם יודישען פּראָלעטאַריאַט, בעשליסט צו בעקעמפֿען די פּרובען ווי אַם ענערגישסטען און רופֿט די יודישע אַרבייטער צו אַ וויטערע געמיינזאַמע אַרבייט און קלאַסען קאַמפֿף אין די ראַהמען פֿון איין פּאַרטיי. די פֿערוואַלטונג דריקט אויס אַ שטאַרקע איבערצייגונג, אַז די אויגענבליקליך פֿערשטערטע פּאַרטייליכע איינהייט וועט אונטער דער ווירקונג פֿון די לעבענס־נויטווענדיגקייטען אומקעהרען אין איהר גאַנצער מאַכט.

קראַקוי, דעם 8טען מאַי 1905.

פֿאַר די פּאַרטיי־פֿערוואַלטונג:

לעאָן מישאָלעק (דער פֿאָרזיטצענדער)	יוזעף הודעץ (לעמבערג)
דר. עמיל באָבראָווסקי	יוזעף שיפֿלער (פּשעמישל)
אינגנאַצי דאַשינסקי	דר. יוזעף מאַולער (סטאַניסלאַוו)
אינגנאַצי גראָסס	טאַדעוזש רענער (טעשין)
זיגמ. קלעמענשעוויטש	
גוסטאַוו טיטץ	
פֿראַנציִשעק וואַלינוראַ	

Zofia Biesiadecka

Oświęcim.

Przez Wysokie ck. Namiestnictwo koncesyon.

Biuro PODRÓŻY

Zofii Biesiadeckiej

Oświęcim (dworzec)

sprzedaje bilety okrętowe

do Ameryki

I., II. i III. klasy dla parostatków pospiesznych, oraz bilety kolejowe dla kolei północno-amerykańskich we wszystkich kierunkach.

Ceny ściśle wedle taryf okrętowych i kolejowych

Bilety okrętowe do Kanady

i bilety kolejowe kanadyjskie.

Prospekty darmo i opłatnie.

Tajny memoryał kuratora warszawskiego Szwarca

w sprawach szkolnych

Cena 1 kor. Cena 1 kor.

Strejk polityczny w Królestwie Polskiem

Cena 2 kor. Cena 2 kor.

Do nabycia we wszystkich księgarniach oraz administracyi „Naprzodu“ i „Przedświtu“ (Kraków, Grodzka 50). Zwracający się wprost do administracyi, nie ponoszą kosztów przesyłki.

= F. MISSLER, BREMEN. =

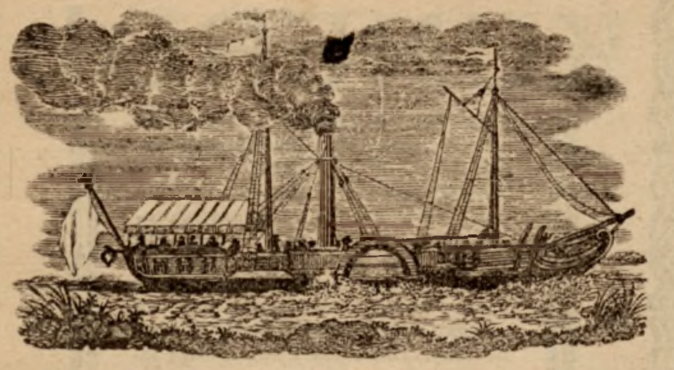

CESARSKIE PAROWCE

„Kaiser Wilhelm II.“	215 metrów długi
„Kronprinz Wilhelm“	202 metrów długi
„Kaiser Wilhelm der Grosse“	198 metrów długi

jadą z Bremy do Nowego Yorku 6 do 7 dni.

Odjazd we wtorki.

Cesarskie parowce jadą tylko z **Bremy**, kto więc chce **cesarskimi** parowcami jechać, **może zupełnie swobodnie bez przeszkody podróżować,** nikt nie ma prawa zabronić mu tego. Każdy powinien już w domu postanowić w jakim kierunku jechać zamierza i nie powinien w drodze dać się namówić, lub odwieść od swego zamiaru.

Każdy ma swoją wolną wolę i może za swoje pieniądze podróżować dokąd chce.

W każdym jednak razie należy się zawczasu postarać o miejsce na statku, a dla zapewnienia tegoż należy wcześnie nadesłać na mój adres 20 koron zadatku.

F. Missler, Bremen. Bahnhofstrasse 30.

צו בעקומען אין אלע גרעסערע געשעפטען

PARVEOL

!!

די ריינסטע

גוואראנטירטע

פפלאנצונגס

פוטער

פארטרעט פאלשטענדיג

דאס נאטירליכע פוטער.

נויטהיג אין יעדער יודישער

קעך צום קאָכען, פרעגלען

און באקען.

פון דער פאבריק פון **יאנ. זינגער** אין **ביעלסק** (עסטרייכישע שלעזיען).

דער גענ. פערטרעטער פיר גאַליציען און בוקאָווינא :

Simon Loria, Kraków, Sebastayna 20.

Do

Ameryki!

jakoteż do innych zamorskich krajów przeprawia najtaniej powszechnie znana firma

B. Karlsberg, Hamburg

Ferdinandstr. 15.

☛ **Nim kto szyfkartę kupi, niech porówna moje ceny z cenami agentów okrętowych.**

Skład Piwa Karwinskiego

Jego Eksc. hr. Larisch-Mönnich'a

Kraków, ul. Poselska 15 — Telefon 431

poleca P. T. Publiczności swoje wyśmienite piwa

jako specyalność

PIWO ZDROWOTNE

à la Kulmbachskie

(Granatbräu)

I PIWO CESARSKIE

à la Pilzneńskie, beczkowe i butelkowe.

jako specyalność

Wysyłka do domu. — O liczne zamówienia uprzejmie uprasza

Skład Piwa Karwińskiego

Wydawca i odpowiedzialny redaktor Ignacy Gross. Z drukarni Józefa Fischera w Krakowie.

נור א קליינע טהייל יודישע ארבייטער גוט ארגאניזירט און נאך איין קליינע טהייל שלעפט זיך נאך דער ארגאניזאציע — דאס רוב אבער שטעהט ווייט פֿון דער ארגאניזאציע און פֿון דער סאציאליסטישער אידעע. דאס איז א פֿאקט. נור מען דארף אבער זיין בלינד און ניט זעהען, אז שולדיג איז אין דעם ניט די פארטיי, נור די אונערטרעגליכע פאליטישע און עקאנאמישע בעדינגונגען אין וועלכע דער גאנצער פראלעטאריאט אין גאליציען געפֿינט זיך. דער יודישער בעל מלאכה, ווי דער פוילישער און דער רוטהענישער לעבט אין דחקות, שטעקט איבער'ן האלז אין קלעריקאליזמוס, אז עס איז אפֿט מאל ניט מעגליך איהם פֿון דארט ארויסרייסען. דארט וואו עס איז ניטא קיין אינדוסטריע, דארט וואו די גרויסע ערד־בעזיטצער דערשטיקען דעם מסחור נאך אין ווינעלע, דארט איז אונמעגליך, די ארבייטער ארגאניזאציע זאל זיך גוט ענטוויקלען. די ארגאניזאציע האט דעריבער ארומגענומען נור איינינע פֿאכען: אייזענבאהן ארבייטער, דרוקער, בערגארבייטער, בויארבייטער און אביסעל מעטאלארבייטער. ארבייטער פֿון די פֿאכען ווי צ. ב. שניידער, שוסטער, סטאליארעס, בעקער און ז. וו. זענען סיי ביי יודען, און סיי ביי פאלאקען שלעכט ארגאניזירט. די ארבייטער ארגאניזאציע ווענדעט זיך הויפטזעכליך פֿון דער ענטוויקלונג פֿון דער אינדוסטריע: וואס מעהר די אינדוסטריע ענטוויקעלט זיך וואקסט אין דעם זעלבען גראד די ארבייטער ארגאניזאציע.

און דעריבער איז לעכערליך די ראיה פֿון „בונד" אין רוסלאנד. די יודען שפיעלען א גרויסע ראליע אין דער בעוועגונג (ווי דער אמת ניט די גרעסטע) נור דארט, וואו די אינדוסטריע איז ענטוויקעלט, ווי אין ווארשא, לאדז, ביאליסטאק. דארט אבער וואו עס איז קיין אינדוסטריע ניטא, ווי צב. אין גאנץ ליטא, דארט האט דער זעלבער „בונד" גאר ניט געקענט אויפטהון, כאטש ער האט זייט צעהן יאהר פֿערפלייצט די ליטווישע שטעדטלאך מיט אונלעגאלע ליטעראטור. מיר האבען עס געזעהען אין דער צייט פֿון דעם לעטצטען גענעראל סטרייק, ווען אין גאנץ ליטא, אויסער ביאליסטאק, איז געוועזען ענטוועדער גאר שטיל, ענטוועדער די בעוועגונג איז געוועזען אזא קליינע, אז די רעגירונג האט זיך אויף איהר גאר ניט אומגעקוקט. דער „בונד" האט אויפגעטהון וואונדער אין... ווארשא און אין לאדז, וואו עס איז דא א ריעזיגער קריסטליכער פֿאבריקס־פראלעטאריאט. אין דער טיעף ליטא אבער, וואו ער איז געוועזען אליין, אלמעכטיג, האט ער גאר ניט געקענט אויפטהון, ווייל קיין נסים זענען ניטא אויף דער וועלט. די ארבייטער ארגאניזאציע — האט נאך מארקס געזאגט — איז א קינד פֿון דעם קאפיטאליזמוס און איז אין איהם אין גאנצען געראטען.

און דעריבער ווענדעט אונזער פארטיי אן אלע כחות פֿאר אלעם אויף דעם קאמפף מיט דער שלאכטא, מיט די אנטיסעמיטישע קלעריקאלען, וועלכע שטעהען ביי דער רעגירונג און שיטצען מיט אלע זייערע קרעפטען און ווירקונג דעם היינטיגען ארדנונג. און דאס ליעגט אין אינטערעס פֿון דעם יודישען ארבייטער ניט ווייניגער ווי פֿון דעם פוילישען און רוטהענישען.

נור פֿאלש איז אויסער דעם די בעהויפטונג, אז אונזער פארטיי האט ניט געארבייט פֿון אנהייב אן צווישען דער יודישער מאסע. ווער עס וויל האט פֿאר זיך וועלכע שווערע פֿארוואורפֿען דאך ווייניגסטענס קענען אביסעל געשיכטע. צו האבען די סעפאראטיסטישע פֿיהרער ווייניגסטענס געזעהען די דריי יאהרגאנגע „דער ארבייטער", וועלכען געגאסע יאכים פֿרענקעל מיט דער הילף פֿון פֿיעל יודישע גענאסען האט רעדאגירט און וועלכער איז געוועזען א סך בעסער און א סך יודישער רעדאגירט ווי דער סעפאראטיסטישער ארגאן? צו האבען די פֿיהרער ווייניגסטענס געהערט, אז נאך מיט צעהן יאהר צוריק האבען צו דער ארגאניזאציע אנגעהערט יודישע ארבייטער וועך ווייס צו ניט מעהר ווי יעצט, אז די פארטיי האט דורכגעפֿיהרט צעהנדלינגער סטרייקען? איך וויל גלויבען, אז זיי האבען דערפֿון גאר ניט געוואוסט, ווייל איך גלויב אין זייער גוטען ווילען. אבער דער גוטער ווילען אליין געניגט ניט דארט, וואו ער געהט צוזאמען מיט אונוויסענהייט און מיט אניאנריידעניש, אז פֿון מיר הייבט זיך אן די וועלט־געשיכטע.

די ארגאניזאציעס זענען געפֿאלען אזוי ווי עס זענען געפֿאלען די זעלבע קריסטליכע ארגאניזאציעס, ווייל דער בעל־מלאכה איז איבעראל זעהר א שלעכטער ארגאניזאציאנס־מאטעריאל; זיין ארגאניזאציע איז פֿיעל מאל ווי א בעריגיל זאמד, וואס דער ערשטער בעסטער קריזיס־ווינד בלאזט פֿערנאנדער. אבער די ארבייט פֿון די גענאסען, פֿון זייער גוט רעדאגירטער צייטונג, פֿון זייערע הונדערטער יודישע פֿערזאמלונגען זענען ניט געגאנגען לאיבוד. עד היום געניסען מיר נאך פֿון זיי.

פֿאלש איז די בעהויפטונג, אז אונזער פארטיי האט כלומרשט געוואלט די יודישע מאסע אסימילירען. און דא מוזען מיר מאכען א בעמערקונג. מיר האבען ניט בדעה צו פֿערגלייכען די סעפאראטיסטען מיט די ציוניסטען, אבער מיר מוזען זאגען, אז זיי האבען ביי די ציוניסטען איבערגענומען די מיטלען, ווי אזוי צו בעקעמפפֿען די געגנער. ווען מיר טרעטען ארויס געגען די ציוניסטען, ענטפֿערען זיי אונז: איהר זייט אנטיסעמיטען, אסימילאטארען און ז. וו. נאטירליך, אז אויף אזא אופֿן איז זיי לייכטער צו בעקעמפֿען, ניט אינזערע בעווייזען, נור אונז פערזענליך. דאס זעלבע טהוען יעצט די סעפאראטיסטען.

קוק פֿון היוטען: שטעלט א סאלדאט אן א הארמאט. און די אלע, ימח שמו ואלען זיי ווערען, קענען דיין אמת'ן נאמען ניט פֿערטראגען. איך דארף נאר איין מאהל אויסריידען דיין אמת'ן נאמען אין דער הויך וועט מען שוין נאך מיר מעגען שטעלען א ליכטעל.

די נעטין האט זיך צולאכט.

— נו, דו מהוסט, ווי דו פערשטעהסט, האט זי געזאגט, דאס איז דיין זאך. דו האסט דיין מיינונג און איך האב מיין מיינונג. כאטש שריי פֿון היינט ביז איבער א יאהר, אויף פאלשע נעמען וועל איך זיך ניט אנרופען!

און זי איז אוועקגעפֿלויגען, זינגענדיג אונטערן נאז געקראכזאווע'ס א ליעדעל:

„אומזיסט קריעג מען קיין זאך ניט.

ס'מזל פֿאדערט א פרייז אין קרבנות".

אין דער פריה האט דער כהן גדול אויפגעקליעבען זיינע כהנים און געזאגט צו זיי:

— ברידער, איך האב א חלום געזעהן היינט ביינאכט. איך האב געזעהן...

און פלוצלונג האט ער זיך צובריה'ט און אויסגעשריען:

— וואס איז סאקי אין דער אמת'ן... וואס איז דא פֿאראן מורא צו האבען.. איך וועל אויסשרייען איהר נאמען אין דער הויך און זאל א מאהל נעהמ'ן א סוף.

ער האט שוין געעפֿענט דאס מויל און געוואלט אויסשרייען, נאר צום אונגליק האט ער אווארף געטהון א בליק אויף'ן פֿענסטער און דערזעהן אז א פיקע איז אויסגעשטעלט.

דאס ווארט וואס ער האט געוואלט זאגען איז איהם געבליבען שטעהן אין האלז. ער האט זיך אבגעהוסט, אויסגעשנייצט די נאז, אבגעווישט זיך מיט'ן טיכעל און שוין געזאגט גאר שטיל:

— יא... אזוי איז דאס... רבותי, אז איהר האט חשק צו הערען, וועל איך אייך דערצעהלען... איך האב געהאט די זכיה צו זעהן... ור זאגט מען עס. די בעקאנטע פערזאן... די פֿרויענצימער... און זי האט מיר געזאגט די בעקאנטע פערזאן פֿון דעם ווייבליכען געשלעכט, אז כל זמן מיר וועלען איהר רופֿען מיט פֿערשטעלטע נעמען, וועלען מיר אויף איהר ווארטען אומזיסט. נאר ווען ווער פֿון אייך וועט האבען דעם מוטה אנצורופען איהר ביים אמת'ען נאמען, וועט זי אליין גלייך קומען צו אזא כוואטסקען מענשען... יא, אזוי איז עס...

די כהנים האבען זיך גענומען איבערקוקען צווישען זיך, נאר ווי זיי האבען זיך אזוי איבערגעקוקט האבען זיי די פענסטער דערזעהן און הינטער די פענסטער האבען זיי געזעהן די פיקעס און די שווערדען און די הארמאטען. און דאס האט אבגענומען ביי אלעמען דעם השק אנצורופֿען די נעטין מיט איהר אמת'ן נאמען.

דאך האט זיך געפֿונען איינער פֿון די כהנים וואס איז ארויסגעטראטען פֿון די און צוגעגאנגען צום כהן גדול און געזאגט:

— איך וועל זיך מיט מיין העלדישקייט ניט בערימען. איך וועל גלייך זאגען אפֿען: אנרופען די נעטין אין דער הויך וועל איך ניט וואגען. נאר איך בין אויפ'ן קאפ ניט געפֿאלען: איך וועל אוועק אין מארק און וועל שוין אזוי פֿיהרען דעם עסק, אז איך וועל שוין אויסזוכען עפעס א כוואט, וואס הועט מוזען אויסרופֿען איהר נאמען אין דער הויך, אז אלע זאלען הערען.

און ער האט געטהון, ווי ער האט געזאגט. דער טאג איז געווען א יום־טוב־דינער און ער האט זיך געמאכט אזוי ווי ער זאגט עפעס א שפרוך און גענומען צושטעהן צו די פֿערבייגעהער:

— נשמה מיינע, זאגט איך בעט אייך, וועלכע ווערטער ווייסט איהר, וואס הויבען זיך אן מיט קאנ...

איז דורכגעגאנגען א גלח האט ער געזאגט:

— קאנגרעגאציאן.

איז דורכגעגאנגען גענעראל קוראפאטקין, האט ער געזאגט:

— קאנטריבוציע.

אנדערע האבען געזאגט:

קאניאק, קאנצערט און דאס גלייכען.

דא האט ער זיך ארומגעזעהן, אז זיין המצאה איז גאר ניט קיין געלונגענע און אז זיינע קוילען טרעפֿען ניט אין ציעל, האט ער בעשלאסען, אז ער וועט ברויכען א שטארקערען מיטעל. ער איז צוגעגאנגען צום ערשטען, וואס ער האט בעגעגנעט, האט איהם אנגענומען פאר'ן קלאפּע און געזאגט:

וואס ווילען זיי?

1.

מאנטאג, דעם ערשטען מאי, אין דעם זעלבען טאג, ווען די ארבייטער פון דער גאנצער וועלט, אהן אונטערשיעד צו וועלכער פארטיי זיי געהערען, מאניפעסטירען זייער סאלידאריטעט און ברידערשאפט, אין דעם זעלבען טאג, ווען אלע פראג־אמען־צאנקעריי טרעטען אב זייער ארט דעם שלום, ווען דאס פראלעטאריאט פון דער גאנצער וועלט צייגט זיין ריעזיגע מאכט, וועלכע בעשטעהט אין איינינקייט און אין דיסציפלין; — אין דעם זעלבען מאמענט, ווען אויף די גאסען פון ווארשא, לאדז, קאליש און ז. וו. האט זיך געגאסען דאס בלוט פון די ארבייטער — די קריסטליכע און די יודישע — אויף די גאסען; אין דעם זעלבען מאמענט, ווען אונזער גאנצער זינן איז געוועזן דארט, וויט — אין רוסלאנד, וואו דאס פראלעטאריאט פון גאנץ רוסלאנד ראנגעלט זיך מיט דעם שטארק־פערוואונדעטען, אבער נאך ריעזיג שטארקען רוסישען אבסאלוטיזמוס; — אין דעם מאמענט האט א טהייל יודישע גענאסען געפונען פאר מעגליך צו ברעכען די פארטיי־דיסציפלין, צו רייסען דעם ארגאניזאציאנס־בונד, וועלכער דאט זיי געאייניגט מיט דעם פוילישען פראלעטאריאט, צורייסען דעם ארגאניזאציאנס בונד, וועלכען זיי האבען אליין, נאך גאר ניט לאנג פערקניפט,—אהן דעם וויסען פון דעם פוילישען און זאגאר פון א היבשע טהייל יודישען פראלעטאריאט.

אזעלכע אנפאלען אויף פריי פון אלע ארבייטער אויסגעוואהלטע ארגאניזאציאנס־פארמען, אזעלכע פערשווערונגען דארט, וואו די גלייכהייט פון אלע איז מיט רעכט דער הויפט־פרינציפ, — זענען ווייניגסטענס א גרויסער פעהלער פון די צנפיהרער. וועלכע האבען פערגעסען, אז אזעלכע רעוואלוציעס זענען גאנץ איבריג און זאגאר שעדליך דארט, וואו יעדער האט זיין פרייען ווילען, דארט וואו מען נויט קיינעם ניט, וואו יעדער איינציגער ארבייטער האט די ברירה אנגעהערען צו דער ארגאניזאציע אדער פון איהר ארויסטרעטען.

נור עס איז שוין געשעהען, לאמיר פערגעסען אויף א ווילע די ארט און וויזע ווי אזוי א טהייל יודישע גענאסען האבען זיך אבגעריסען פון דער אלגעמיינער ארגאניזאציאן, לאמיר בעסער בעטראכטען, ווארום האבען זיי זיך אבגעריסען פון דעם פוילישען פראלעטאריאט, קורץ, לאמיר בעטראכטען: וואס ווילען זיי?

פאר אונז ליעגט אן אויפרוף, וואס דער ארגאניזאציאנס־קאמיטעט פון דער יודישער סאצ. דעמ. פארטיי, האט ארויסגעגעבען. טראכטין דעם וואס די אונגעהייער פיעלע פעהלערן און שלעכטע איבערזעטצונג צייגט, אז מען האט זיך זעהר געאיילט, טראכטין דעם זאגען מיר, ענטהאלט ער אלע בעווייזען פאר א בעזונדער יודישער פארטיי, וועלכע מיר האבען נור ווען עס איז געהערט. לאמיר זיי אלזא בעטראכטען כסדר, רוהיג און זאכליך ווי עס פאסט פאר סאציאל־דעמאקראטען.

דער אויפרוף טהיילט זיך אויף צוויי טהיילען. איין טהייל קריטיקירט די ביזהעריגע טהעטיגקייט פון דער פולישער סאצ. דעמ. פארטיי, צייגט די פעהלערן פון איהר טאקטיק בנוגע צו דעם יודישען פראלעטאריאט; דאס צווייטע טהייל ענטהאלט אין זיך די פאדערונגען פון דער ניי־בעשאפענער פארטיי.

זיי ווארפען פאר אונזער פארטיי ניט מעהר און ניט ווייניגער ווי דאס, אז זי האט פערנאכלעסיגט די יודישע ארבייטער מאסע, אז איהר אגיטאציאן האט אנגעריהרט נור א „גרופע אסימילירטע אינטעלינענץ און א קליינע צאהל ארבייטער"; אז „די בעוועגונג איז געווען א פוילישע בעוועגונג, אז די גאנצע בעוועגונג איז נישט מעהר געווען ווי א צוגאבע צו דער פוילישער בעוועגונג"; אז „די פוילישע סאציאליסטען האבען דאס (געווינען דעם יודישען פראלעטאריאט פאר'ן סאציאליסטישען געדאנק) ניט געקענט אויפטהון און אסך מאהל האבען זיי דאס אויך ניט געוואלט"; אז ניט נור זיי זענען געווען איבערצייגט, אז יודען ווילען זיך פריהער אדער שפעטער אסימילירען, נור זיי האבען זיך זאגאר געוואונשען די אסימילאציע; אז זיי זענען געוועזן אזוי פערבלענדעט, אז זיי האבען גענומען זייערע ווינשע פאר די ווירקליכקייט; אז זיי האבען זיך דערפאר נישט גערעכענט מיט די אינטערעסען פון דעם יודישען פראלעטאריאט; אז ווערענד די גאנצע דויער פון דער בעוועגונג האט מען איהם ניט געגעבען א פרעסע, וועלכע ער האט געברויכט. אין רוסלאנד — טענה'ען זיי ווייטער — איז דער יודישער פראלעטאריאט אויפגעשטאנען צום קאמפף און האט זיך ארויס געשטעלט אויף'ן פראנט פון דער רעוואלוציע... און ביי אונז, וואו די יודישע מאסע איז אין א סך בעסערע פאליטישע בעדינגונגען, איז זי געבליבען פאסיוו און שטיל.

ווען א העלפט פון די פארוואורפען וואלט געווען בעגרינדעט וואלט זעהר טרויעריג געווען. צום גליק אבער שטאמען זיי כמעט אלע פון זייער רייכע פאנטאזיע, פון זייער ניט קענען די געשיכטע פון דער סאציאליסטישער בעוועגונג אין גאליציען און פון זייער ניט קענען די פאליטישע און עקאנאמישע בעדינגונגען, אין וועלכע די יודען אין גאליציען געפינען זיך.

מיר לייקענען ניט, אז דער סאציאליזמוס האט געמאכט צווישען די יודישע ארבייטער אין גאליציען פערהעלטניס מעסיג זייער קליינע פארטשריטע. אויסער דער יודישע אינטעליגענץ, וועלכע טרעט אריין אין די סאציאליסטישע רייהען, איז

פעליעטאן.

א מעשה וועגען א געטין.

פון א. אמפיטעאטראוו

איבערזעצט פון ב. גארין

אין א שטאדט האט מען געווארט אויף די גרויסע, קלוגע, מעכטיגע געטין, און די געטין איז ניט געקומען. און אזוי ווי זי האט זיך פערזוימט מיט איהר קומען, איז פיעלע נמאס געווארען צו ווארטען אויף איהר, פיעלע, ביי וועמען די אמונה איז געוועזן שוואך, האבען אן איהר פערגעסען און געווענדעט זיך צו אנדערע געטער און פיעלע האבען פערלוירען דעם בטחון און אזוי געזאגט:

ווער ווייס, צו וועט זי גאר אמאל קומען? אפשר וועט איהר גאר ניט שמעקען אונזער לופט? און אפשר איז גאר א סברה, אז די געטין איז ניט געשטויגען און ניט געפלויגען? מיר שטעהען און זענען צו איהר מתפלל און עס קען נאר זיין אז זי איז אין גאנצען אן אויסגעטראכטע מעשה.

די געטין האט זיך בעליידיגט, וואס מען טראכט אויף איהר אויס אזא בלבול און קומען איז זי אלץ ניט געקומען. נאר בעוויזען האט זי זיך אין שלאף צו איהר כהן גדול און געזאגט צו איהם:

— הער, דאס איז זעהר נאריש פון דיין פאלק: ווי זענען אליין שולדיג וואס איך קום צו זיי ניט און טראכטען אויף מיר אויס, אז איך בין ניט געשטויגען און ניט געפלויגען, ווי אזוי האב איך געקענט קומען צו אייך, אז קיינער פון אייך האט נאך מיך ניט גערופען צו זיך? זאגט אייך וואס איהר ווילט, איך בין דאך א דאמע: איך קען ניט קומען ניט געבעטענערהייט.

— וואס רעדסטו, מאמעלע, האט אויסגערופען דער כהן גדול,—סמייטש, מיר רופען דיך ניט? מיר טהוען איצט קיין אנדער זאך ניט און די גאנצע שטאט פון קליין ביז גרויס, בעשעפטיגט זיך גאר מיט דעם. וואס מיר רופען צו דיר פון אין דער פריה ביז נאכט: קום, טהייערע, קום גאלדענע!

— איך וויים דערפון ניט—האט די געטין געענטפערט מיט א קרים, איך האב זיך געגונג צוגעהערט צו אייך, נאר מיין אמת'ען נאמען, אז מען זאל ארויסריידען אין דער הויך, אויפ'ן קול, האב איך נאך ניט געהערט... עפעס רופט מען „אונבעקאנטע", עפעס א ווייב פון א געוויסען קאנסטאנטין, אבער מיך האט נאך קיינער ניט גערופען, איך האב נאך מיין נאמען ניט געהערט.

— מאמעלע־געטין! האט אויסגערופען דער כהן גדול. אוי, וואס פאר א מיספערשטענדנים דא איז געוועזן! ווי אזוי האסטו זיך עס ניט געקענט אנשטויסען? אי די „אונבעקאנטע", אי „קאנסטאנטינס ווייב" אי נאך פיעלע אזעלכע נעמען דאס מיינט מען דאך אלץ דיך, דיך און קיין אנדערע ניט! דאס רופען מיר דיך מיט די אלע פערשיעדענע נעמען. און עס איז טאקע צייט כלעבען, אז דו זאלסט זיך שוין אברופען אויף דעם.

די געטין האט געשאקעלט מיט'ן קאפ.

— ניין, דאס קענסטו ניט פועל'ן. ביי אונז, געטער, איז וואס אויף'ן לונג דאס אויף'ן צונג. קיין משלים'לאך, אנצוהערענישען, רעטענישען פערשטעהען מיר ניט. ווען איינער וויל, אז א גאט זאל צו איהם קומען דארף ער קיין קונצען ניט מאכען, ער דארף קלאהר און דייטליך אין דער הויך, אז אלע זאלען הערען, רופען איהם ביי זיין אמת'ן נאמען. ניט אומזיסט האט מען אונז געגעבען הייליגע נעמען. דו ווייסט דאך מסתמא מיין אמת'ן נאמען? דו ווייסט, הא, ניט אמת?

— ווייסען וויים איך... האט דער כהן גדול געגומען ציהען זיין ענטפער.

— און אז דו ווייסט, פאר וואס רופסטו מיך מיט פערשטעלטע נעמען?

—מאמעלע־געטין! האט דער אלטער געענטפערט. צו דען וויל איך דיר רופען מיט פערשטעלטע נעמען? נאר וואס זאל מען טהון? גיב א קוק רעכטס: שטעהט א סאלדאט מיט א ביקס. גיעב אקוק לינקס: שטעהט א סאלדאט מיט א שווערד. גיעב א קוק פון פארענט: שטעהט א קאזאק מיט א פיקע. גיעב א

געווען נויטהיג און געוויס אונאויסמיידענד, איז אין עסטרייך, אויף אונזער גרונד ניט נור איבעריג, נור נאָר איינפאַך שעדליך.

אין אונזער פוילישער אָרגאַניזאַציע איז שטענדיג געווען פּלאַטץ פאַר דעם יודישען פּראָלעטאַריאַט און עס האָט זיך קיינמאָל, אויף קיין איין פּונקט, ניט געטראָפען, אז די סאָלידאַריטעט זאָל פערלעצט ווערען. אויסער דעם האָט אונזער פּאַרטיי געזאָרגט וועגען אַלע אַגיטאַציאָנסמיטלען זשאַרגאָן. אזוי אז אונגרינדליך איז דער טעם, אז מען וויל כלומרשט זיך שטעלען אויף די אייגענע פיס, כדי צו דערנעהנטערן זיך צו דעם יודישען פּראָלעטאַריאַט, וועלכער איז נור אויף דעם וועג צוטרעטליך.

אַם ענדע האָבען די יונגע לייט מעהר ניט אויסגעהאַלטען, זייער חשק צו טהעטיגקייט האָט געמוזט בעשאַפען פאַר זיך אַ בעזונדער גרונד און — כדי צו מאַכען דעם גאַליציאַנער פּראָלעטאַריאַט אַ מאַי־פייערונגען — האָבען זיי געמאַכט די פּראָבע צו שלאָגען די אָרגאַניזאַציע, האָבען פּראָקלאַמירט אַ בעזונדער יודישע ס. ד. דעמאָקראַטישע פּאַרטיי דוקא אין דעם טאָג פון דער מאַי־פייערונג; דעם בעוויז, אַז זיי זענען פעהיג אָן צו פיהרען די נייע פּאַרטיי, בעמיהען זיי זיך נאַטירליך דורכפיהרען דורך בעשמוטצען און זידלען די טהעטיגסטע או גענימסטע גענאָסען און אונטער די לאָזונג „פּראָלעטאַריער פעראייניגט אייך". פאַלען זי אָן אויף די ס. ד. דעמ. אין גאַליציע, וועלכע מוז אַזוי אויך פיהרען אַ שווערען קאַמפּף אין זעהר שווערע בעדינגונגען.

גענ. דאַשינסקי האָט צוליעב דער אַקציע אָבגעדרוקט אין „נאַפּזשוד" אַ גאַנץ רוהיגען אָבער אַ זעהר ענערגישען אויפרוף צו דעם יודישען פּראָלעטאַריאַט פון גאַליציע. מיר נעהמען אַרויס פון איהם עטליכע שורות, וועלכע כאַראַקטעריזירען די פיהרער און שטעלען פעסט די אַנזיכט פון אונזערע גענאָסען".

דאָ קומט אַ ציטאַט פון דעם אויפרוף, וועלכען די גענאָסען קענען פון פאָריגען נומער. נאַכהער ענדיגט ער:

מיר פון אונזער זייט זענען מודה גאַנץ רוהיג און אָן שפּיטצלאַך, אז ווען אַזעלכע יונגע לייט פאַלען אָב פון דער ס. ד. דעמאָקראַטיע, קענען מיר די פערלוסט לייכט פערטראָגען. מיר זענען מודה, אַז מען קען האָבען אַ טעות און האָבען אַ גוטען ווילען און אַז צווישען זיי וועלען זיך פיעלייכט געפינען יחידים, וועלכע וועלען שפּעטער, ווען זיי וועלען קומען צום פערשטאַנד, קענען ווערען נוטציג פאַר דער ארבייטער בעוועגונג. אָבער אין זייער אונרייפען צושטאַנד קען מען זיי נור ראַן דולדען, ווען זיי בעזיטצען די מדה פון ענוות, וועלכע פעהלט זיי אָבער גענצליך.

אַז די יודישע ארבייטער אין גאַליציען, וועלכע זענען מיט אַלע זייערע פּאָליטישע, עקאָנאָמישע און קולטורעלע אינטערעסען צוגויפגעבונדען מי'ט דער ס. ד. דעמאָקראַטישער אָרגאַניזאַציע, מיט דער פּאָליטישער און מיט דער געווערקשאַפטליכער, זאָלען קענען אין אַ גרויסער צאָהל צושטעהען צו דער אונטערנעהמונג, דיזעס האַלטען מיר ניט פאַר וואַהרשיינליך. ווען אפילו דאָס פאַרפיהרען מיט אַ פּראַזעס זאָל האָבען אזא ערפאָלג, אַז עס זאָל אַרויסרופען גרעסערע שאַדענס אין דער אָרגאַניזאַציע, וואָלט מען בעדאַרפען, לויט אונזער מיינונג, רוהיג וואַרטען, ביז די פאַקטען און די פּראַקטיק וועלען דער־ווייזען די געהעריגע פאַסונג און דעם נויטהיגען וועג פון דער אַרבייטער אָרגאַניזאַציע".

פון פראווינץ.

שקלאָה דען 7/5 1905.

געעהרטער גענאָסע רעדאַקטער! איך רעכען דאָס איהר וועט מיר נישט אָבזאָגען איין שטיקעל פּלאַטץ אין די „יודישע ארבייטער־צייטונג", דאָס איך אַלס אַרבייטער, וועלכער נעהם איין אַנטהייל אין אונזער פּאַרטיי שוין זייט 8 יאָהר, זאָל אויסזאָגען מיין מיינונג אין דער לעצטער פּאַסירונג וואָס איז דורך עטליכע יונגע אקאַדעמיקער אַרויסגערופען געוואָרען.

זייט צוויי וואָכען בין איך פערוואַנדעלט געוואָרען אין איין דאָרף און דאָ נאָך דער גאַנץ־טעגיגער אַרבייט האָב איך דאָס געלעגענהייט ביי נאַכט אַרויס צו געהן אויף דעם פעלד און אין דעם וואַלד וועלכעס ליגט גאַנץ נאָהענט בייס דאָרף. און ביי דער זיסער מאַיאָווער לופט, צוקוקענדיג זיך צו דער שיינער נאַטור קומען מיר פאַר פערשיעדענע געדאַנקען, איבערהויפּט שטעלט זיך מיר דער קאַמפּף פון דער אַרבייטער פּאַרטיי פאַר די אויגען. איך דערמאָן מיך די ערשטע צייטען, ווי איך בין נאָר אויף פערזאַמלונגען געקומען, איך דערמאָן מיך דאָס איינשרייבען אין פעראיין, דאָס בעהאַנדלען פון אַנדערע גענאָסען (יודישע און נישט יודישע). איך דערמאָן מיך אָן די פּאַרטיי קאַמיטע זיטצונגען

נאָר איך פערשטעה ניט פאַר וואָס האָסטו אזוי הויך געדאַרפט מיך רופען. איך בין דאָ אומעטום און בין ניט טויב.

— איך... איך... האָב דיך גערופען, כדי דו זאָלסט צו אונז קומען... האָט ער אויסגעשטאַמעלט.

די געטין האָט זיך צולאַכט.

— און אנשטאַט דעם צו בעטען מיך צו זיך, ביזטו צו מיר געקומען? אך, נאַרישע מענשען וואָס איהר זייט!

ער האָט זיך דערפאַן בעליידיגט און אָנגערופען זיך:

— אויב אזוי, פאָהר איך גלייך צוריק.

אויף דעם האָט די געטין געענטפערט:

— נו, דאָס איז אַ נאַרישקייט. צוריק פאָהרען קענסטו שוין ניט... איך לאָז ניט אָב מענשען פון זיך, אז מען זאָל זיי אָבקוילען.

דאָס וואָס די צוויי האָט ניט געלונגען צו דערווייזען מיט די גרעסטע המצאות ווי אזוי אַראָבצובריינגען די געטין האָט אומעדיג געמאַכט די איבריגע כהנים און זיי זענען זיך צוגאַנגען אין זייערע קאַמערלאַך, און יעדער בעזונדער האָט גענומען ברעכען דעם קאָפּ און זוכען אין ביכער, ווי אזוי מען זאָל דאָס מאַכען, אז די געטין זאָל קומען און דער קאָזאַק זאָל דאָס ניט זעהן. און אין טעמפּיל גופא זענען נאָר געבליעבען צוויי שמשים: איינער נאָך גאָר אַ יונגינקער, ער איז ערשט אָנגעקומען צו לערנען זיך די כהונה, און דער צווייטער איז געווען פון מיטעלע יאָהרען, אַ פּראָסטער מענש, מיט מאָזאָליעס אויף די שווארצע הענד, ווייל ער האָט שוין פון לאַנג געטהון די גאַנצע שווארצע ארבייט פאַר די כהנים אין טעמפּעל.

די צוויי שמשים האָבען אַ קוק געטהון איינער אויפ'ן צווייטען, און דער יונגער האָט זיך אָנגערופען:

— האָסטו, אַ שטיינער, געהערט מאַטוויי, אַז אויף דער וועלט איז פאַראַן אזא שעהנע זאַך, וואָס מען רופט די „משוגעת פון העלדען"?

מאַטוויי האָט געענטפערט:

— איך האָב געהערט און מיר געפעלט עס. האָסטו געהערט פון אזא זאַך, וואָס רופט זיך „העלדישקייט פון פערצווייפלונג"?

— איך ווייס עס, און דאָס איז אַ שטאַרקע מעשה.

און אַ לאַנגע צייט האָבען זיי זיך מיישב געווען. נאָכדעם האָט זיך דער יונגער שמש אָנגערופען:

— אונזערע כהנים זיינען פיינע לייט, נאָר קיין קרעפטען האָבען זיי ניט. זיי זיינען שוין ניט אין די יאָהרען, און שכירות קרינגען זיי אַזעלכע גוטע, און זייערע פאַמיליעס זיינען אַזעלכע גוט־ערצאָגענע, אַנגענעהמע, און די כלים אין שטוב זיינען אַזעלכע טהייערע. נאָר מיר... אומשטיינס געזאָגט, וואָס האָבען מיר צו פערליערען?

דער צווייטער האָט דערצו צוגעשטימט און געזאָגט:

— געוויס, וואָס האָבען מיר צו פערלירען, ברודער? צו פערלירען האָבען מיר גאָר נישט, און געווינען קענען מיר אַ סך.

— אזוי, אזוי איז דאָס, נאָר וואָס וועלען מיר דאָ זיצען און שעפּטשען זיך אין טעמפּעל! קום אין מאַרק, ברודער!

— קום אין מאַרק!

און ביידע שמשים זענען אַרויס צוזאַמען אין מאַרק, און זיי האָבען ניט געקוקט אויף די פּיקעס, אויף די שווערדען, אויף די האַרמאַטען און זיי האָבען זיך געשטעלט צווישען פאָלק און פעסט זיך גענומען פאַר די הענד און מיט הויכע, קלאָרע שטימען, אזוי אז מען האָט געקענט דערהערען איבער די וואָלקענס, האָבען זיי אויסגערופען דעם נאָמען פון דער געטין:

— קאָנסטיטוציאָן!

און די געטין, אַ שיינענדיגע און פרייליכע איז צו זיי געקומען.

(„פאָרווערטס").

זיי קענען אונז ניט בעקעמפפען זאכליך, טרעטען זיי ארויס מיט א פֿארוואורף, אז מיר זענען אסימילאטארען. ווייל מיר האבען אבער צוטהון מיט סאציאליסטען און ניט מיט ציוניסטען, מוזען מיר נענען דעם ווי אס שטארקסטען פראטעסטירען. עס איז פֿאלש, אז אונזער פארטיי, אלס א פארטיי זאל וועלען עס איז וועלען די יודישע ארבייטער אסימילירען; איינציגע יחידים האבען געקענט האבען אזא מיינונג, אליין איינס ווי אנדערע ווידער האבען געקענט האבען גאר אנדערע מיינונגען וועגען דער צוקונפֿט פֿון דער יודישער מאסע. פֿארקעהרט, ווער עס געדענקט די בעוועגונג צווישען די יודישע ארבייטער מיט 6־8 יאהר צוריק אין קראקוי און אין לעמבערג, ווייס, אז מען האט דאן מעהר אבגעהאלטען פֿערזאמלונגען מיט יודישע רעפֿעראטען ווי היינט, ווייל... די היינטיגע סעפאראטיסטען קענען מיט א קליינעם אויסנאהם קיין יודיש ניט. אונזער פארטיי האט ניט געוואלט אסימילירען די יודישע מאסע, ווייל עס ליעגט גאר ניט אין איהר אינטערעס און עס איז זאגאר פֿאר איהר שעדליך.

אז די יודישע אינטעליגענץ (די אלע היינטיגע סעפאראטיסטען) ווי זאגאר א היבשע טהייל ארבייטער זענען אסימילירט, איז אין דעם ניט שולדיג אונזער פארטיי; עס קומט איינפֿאך דערפֿון, ווייל די שוהלען זענען פוילישע, ווייל די רעגירונגס שפראך איז די פוילישע. אונזער פארטיי האט זיך אין דעם היסטארישען פראצעס ניט געמישט, ווייל די ארבייטער קלאסע איז ניט פֿעראינטערעסירט צו אסימילירען קיינעם, ווייל זי וויל איבער קיינעם ניט הערשען.

פֿארקעהרט ווי נור עס האָבען זיך געפֿונען יחידים גענאסען, וואָס האבען געשריבען און גערעדט גוט יודיש, האָט זיי אונזער פאַרטיי איינגעשפאַנט צו דער אגיטאציאָן צווישען די יודישע אַרבייטער. דאס ווייסען די סעפאראַטיסטען גאנץ גוט און ניט וועניגער אַלע יודישע ארבייטער וואס האבען מיט דער ארגאניזאציע א מגע ומשא.

דערביי איז לעכערליך דאס אנפֿאלען אויף אונזער פאַרטיי דערפֿאר, וואס האט ניט געוואלט צולאזען צו קיין בעזונדער יודישער סאַרטיי, ריכטיג ווי איבעראל וואלט געוועזען אנדערש. דערווייל ווייסען מיר, אז אין גאנץ אייראפא און אמעריקא געהערען די יודישע ארבייטער צו דער זעלבער פאַרטיי. איין אויסנאהם איז רוסלאנד, וואו די ארבייט ווערט געפֿיהרט קאנספיראטיוו, וואו די יודען לעבען אונטער שרעקליכע אויסנאהמס געזעטצען, וואו די עפֿענטליכע קאנטראל איז אונמעגליך. און אויך דארט זענען די בעריהמטעסטע סאציאליסטען פֿון אלע פארטייען (רוסלענדער סאצ. דעמ. פאַרטיי, „איסקרא"; „ופעריאד"; די סאציאליסטען רעוואלוציאנערען; פוילישע סאצ. פארטיי; סאצ. דעמ. פֿון קרוין פוילען און ליטא) געגנער פֿון א בעזונדער יודישער פארטיי; פֿון די אויסלענדישע וועל איך נור אויסרעכענען: קויטסקי, היינדמאן, ראזא לוקסענבורג, וואַרסקי, פלאכאצקי און פֿיעל אנדערע. עס איז גענוג צו דערמאַהנען, אַז אויף דעם לעטצטען אינטער־נאציאָנאַלען קאָנגרעס האָט דער „בונד" ניט בעקומען קיין בעזונדער שטימע, ווייל דאָס רוב פֿון דער אינטערנאציאָנאלער ביורא איז געוועזען דער מיינונג, אַז דער „בונד" דאַרף זיך פֿעראייניגען מיט די קריסטליכע פאַרטייען.

דערביי מוזען מיר פראָטעסטירען געגען דעם אויסקלויבען פֿון צווישען די יודישע קרבנות די, וועלכע זענען צופֿעליג געוועזען „בונדיסטען". מיר עהרען אלע דעם ווילנער העלד לעקערט, אבער מיר מוזען פראָטעסטירען געגען אַזוינע ווערטער: „ניט אין אַזא אטמאָספֿערא קענען אויפֿקומען הירש לעקערטס!" אַלזא העססע העלפֿמאן, גרשוני, סיקאָרסקי און צעהנדליגער אַנדערע, וואָס האָבען זיך מקריב געוועזען פֿאַר דער אַרבייטער זאַך, שטעהענדיג אין די רייהען פֿון א געמיינזאָמער פאַרטיי, שטעהען ביי די סעפארַטיסטען ניעדריגער דערפֿאַר, ווייל זיי האָבען אנגעהערט צו אַ געמיינזאָמער פאַרטיי! אַזאַ חילוק האָט מען נאָך ביז אַהער ניט געמאָכט זאָגאַר דאָרט, וואו די בעזונדערע יודישע פאַרטיי עקזיסטירט שוין.

אזוי זעהט אויס זייער קריטיק. וועגען זייערע פאָזיטיווע פֿאָרערונגען אין נעכסטען נומער.

געג. דר. אדלער איבער די „סעפאראטיסטען".

די אַרבייטער צייטונג, דער צענטראַל־אָרגאן פֿון דער סאָצ. דעמ. פאַרטיי אין עסטרייך, דרוקט אַן־אַרטיקעל אונטער דעם נאָמען „איינע יודישע גרינדונג", וועלכער לויטעט:

„זייט א געוויסע צייט רעדט אַ בעשטימטע טהייל פֿון דער יוגענד אין גאליציען, אַז מען דאַרף בעשאַפֿען אַ בעזונדער יודישע סאָצ. דעמאָקראַטישע אָרגאַניזאַציע. זיי פֿערקוקען זיך דערביי אויף דעם „בונד" און ברייגען די טהעטיגקייט פֿון דער וויכטיגער אָרגאַניזאַציע אלס אַ בעוויז, אַז מען דאַרף בעשאַפֿען עטוואָס עהגליכעס אין גאליציען. יעדער פֿערשטענדיגער גענאָסע, ווענען זיי האָבען פֿאָרגעלעגט זייערע ציעלען און פֿאַנאַטאזיעס, האָט זיך בעמיהט זיי אויסצווייזען, אַז דאָס וואָס איז אין רוסלאַנד פֿיעלייכט

— ווייסט איהר, וואָס איך האָב אייך געוואָלט פרעגען, עס איז פֿאַראַן א פֿיינער וואָרט: עס הויבט זיך אָן:

— קאָנסטי...

נאָר קוים האָט ער ארויסגערעדט איז ביי איהם אין האַנד געבליעבען יענעמס מאַנטעל, און דער מאַן וואָס האָט געטראָגען דעם מאַנטעל איז אַליין אנטלאָפֿען ווי אַ שד פון ווייראַך.

דערווייל איז ווי פֿון אונטער דער ערד אויסגעוואַקסען אַ מיטאַרבייטער פון דער צייטונג „מאָסקאָווסקיא וויעדאָמאָסטי". *)

— רייד ארויס אין גאַנצען, האָט דער מיטאַרבייטער געזאָגט, רייד ארויס, דו אַזוינער און אַזוינער! רייד נאָר ארויס און איך וועל דיר צורייסען אין שטיקער.

נאָר יענער איז ניט געווען קיין נאַר און האָט געוואוסט, ווי ארויסצודרעהען זיך פון אַזעלכע זאַכען. ער האָט שוין געהאַט גענוג פראַקטיקע אין דעם.

— פאַר וואָס ניט, איך וועל געווים אַרויסריידען, וואָס איז, איך וועל זיך שעמען, האָט יענער געענטפערט. קאָנסטי — פאַציע... נו וואָס? וואָס האָסט אויסגעפיהרט? איך האָב קאָנסטיפאַציע און טהו מיר עפּעס. דו קענסט מיט מיר נאָר ניט מאַכען. קאָנסטיפאַציע איז חס ושלום ניט קיין פערברעכען: סענאַטאָרען מיניסטאָרען, אַרכירייען, דעם קיסר'ס ראַטהגעבער, אלע, אלע האָבען ווי קאָנסטיפאַציע!

דער מיטאַרבייטער פון דער פינסטערער צייטונג האָט איהם נעבעך געמוזט אָבלאָזען און אוועקגעהן פון איהם מיט שאַנדע. נאָר אָבגעהענדיג פון איהם האָט ער געמורמעלט:

— קאָנסטיפאַציע, קאָנסטיפאַציע — פאַר וואָס קען ער ניט זאָגען פּראָסט און איינפאַך: נעצר...

און אַ בת־קול האָט זיך דערהערט פֿון הימעל:

— נעה כהן, צוריק אין דיין טעמפעל! ווי דו וואָלסט זיך ניט חכמה׳נען וועט דיין אַרבייט, ווי איך זעה, זיין אומזיסט, דו וועסט שוין מיך ניט רופֿען. איך וועל שוין צו דיר קומען און אלס א בעלוינונג פֿאַר דיינע המצאות וועסטו בעקומען א ברכה — דו וואָלסט האבען קאָנסטיפּיישאָן ביזן סוף פֿון דיין לעבען!

א צווייטער האָט זיך בעטראַכט, אַז ער וועט כאַפּען די געטין מיט אַ נעאָגראַפֿישען מיטעל.

— ארויסריידען דער געטינס נאָמען, האָט ער ביי זיך געטראַכט, איז זעהר געפֿעהרליך אין אונזער לאַנד. נאָר ווען מען נעהט אריבער אין אן אַנדער מדינה מעג מען רופֿען איהר נאָמען אַזוי הויך, אַז מען קען אפילו הייזעריג ווערען. דאַרטען איז מען מיט דער געטין אַ גאַנצער מהותן. און דעריבער כדי ניט צו פֿערזינדיגען זיך דאָ און אויסשלאָגען הוצאות און רופֿען דיא געטין ביי איהר אמת׳ן נאָמען און דער קאָזאַק מיט דער פיקע זאָל קיין שליטה ניט האָבען דאַרף מען מאַכען אַזוי, אַז דיא געטין זאָל מען רופֿען אויף אונזער ערד און אליין זאָל מען אין דער צייט קענען גלייך זיין אין אַ פֿרעמדען לאַנד.

און ער האָט לאַנג ניט געטראַכט. ער האָט גענומען אַ שנעל־צוג און איז אוועקגעפֿאָהרען צום גרענעץ. און נאָך אַ סך פֿריהער איידער ער איז צוגעקומען צום גרענעץ האָט ער אָנגעהויבען אונטער־צושפּרינגען און צו חזר׳ן אין טאַקט מיט׳ן גערויש פֿון דיא רעדער:

קאָנ, קאָנ, קאָנ, קאָנ, קאָנ, קאָנ... קאָנסטי, קאָנסטי, קאָנסטי, קאָנסטי...
קאָנ, קאָנ, קאָנ, קאָנ, קאָנ... קאָנסטי, קאָנסטי, קאָנסטי, קאָנסטי...

און אין דעם סאַמע מאָמענט, ווען דער צוג איז אַרויף אויף׳ן גרענעץ און דער לאָקאָמאָטיוו איז שוין געווען אויף יענער זייט און נאָר דער לעצטער וואַגאָן איז געבליעבען אויף דער זייט, איז ער אויפֿגעשפּרונגען און האָט אויסגעשריען:

— טוציאָן!

און ווירקליך, קוים האָט ער אַרויסגערעדט דעם סוף פֿון דעם וואָרט, האָט זיך די געטין בעוויזען צו איהם. נאָר אויף איהרע ליפּען האָט געשפּילט אַ בייזענדער שמייכעל.

— גוט מאָרגען! אָט בין איך! איך בין זעהר צופֿריעדען צו זעהן דיך.

*) א פינסטערע פערביסענע, הינטעשע צייטונג, וואָס געהט אַרויס אין מאָסקווע און קעמפּפט געגען יעדען ליכטיגען שטראַהל אין לאַנד.

Zofia Biesiadecka
Oświęcim.

Przez Wysokie ck. Namiestnictwo koncesyon.

Biuro PODRÓŻY Zofii Biesiadeckiej
Oświęcim (dworzec)
sprzedaje bilety okrętowe
do Ameryki
I., II. i III. klasy dla parostatków pospiesznych, oraz bilety kolejowe dla kolei północno-amerykańskich we wszystkich kierunkach.
Ceny ściśle wedle taryf okrętowych i kolejowych
Bilety okrętowe do Kanady
i bilety kolejowe kanadyjskie.
Prospekty darmo i opłatnie.

Tajny memoryał kuratora warszawskiego Szwarca
w sprawach szkolnych
Cena 1 kor. Cena 1 kor.
Strejk polityczny w Królestwie Polskiem
Cena 2 kor. Cena 2 kor.
Do nabycia we wszystkich księgarniach oraz administracyi „Naprzodu“ i „Przedświtu“ (Kraków, Grodzka 50). Zwracający się wprost do administracyi, nie ponoszą kosztów przesyłki.

= F. MISSLER, BREMEN. =

CESARSKIE PAROWCE
„Kaiser Wilhelm I.“ 215 metrów długi
„Kronprinz Wilhelm“ 202 metrów długi
„Kaiser Wilhelm der Grosse“ 198 metrów długi
jadą z Bremy do Nowego Yorku 6 do 7 dni.
Odjazd we wtorki.
Cesarskie parowce jadą tylko z Bremy, kto więc chce cesarskimi parowcami jechać, może zupełnie swobodnie bez przeszkody podróżować, nikt nie ma prawa zabronić mu tego. Każdy powinien już w domu postanowić w jakim kierunku jechać zamierza i nie powinien w drodze dać się namówić, lub odwieść od swego zamiaru.
Każdy ma swoją wolną wolę i może za swoje pieniądze podróżować dokąd chce.
W każdym jednak razie należy się zawczasu postarać o miejsce na statku, a dla zapewnienia tegoż należy wcześnie nadesłać na mój adres 20 koron zadatku.
F. Missler, Bremen, Bahnhofstrasse 30.

צובעקומען אין אלע גרעסערע געשעפטען
PARVEOL
!!
די ריינסטע
גוואראנטירטע
פפלאנצונגס
פוטער
פארטרעט פאלשטענדיג
דאס נאטירליכע פוטער.
נויטהיג אין יעדער יודישער
קעך צום קאכען, פרעגלען
און באקען.
פון דער פאבריק פון יאנ. זינגער אין ביעלסק (עסטרייכישע שלעזיען).
דער גענ. פערטרעטער פיר גאליציען און בוקאווינא:
Simon Loria, Kraków, Sebastayna 20.

Do
Ameryki!
jakoteż do innych zamorskich krajów przeprawia najtaniej powszechnie znana firma
B. Karlsberg, Hamburg
Ferdin... 15
Nim kto szyfk...cztowej
moje ceny z cenami

Skład Piwa Karw...
Jego Eksc. hr. Larisch-Mönnich'a
Kraków, ul. Poselska 15 — Telefon 431
poleca P. T. Publiczności swoje wyśmienite piwa
jako specyalność
PIWO ZDROWOTNE
à la Kulmbachskie
(Granatbräu)
I PIWO CESARSKIE
à la Pilzneńskie, beczkowe i butelkowe.
jako specyalność
Wysyłka do domu. — O liczne zamówienia uprzejmie uprasza
Skład Piwa Karwińskiego

Wydawca i odpowiedzialny redaktor Ignacy Gross. Z drukarni Józefa Fischera w Krakowie.

אין וועלכען איך בין איין מיטגליעד אין פשעמישל, דאס בעהאנדלען, דאס לעבען פון אלע גענאסען צוזאמען, איבערהויפט דאס גאנצע פיהרען פון אונזער פארטיי—דאכט זיך מיר דאס איך לעב ערגיץ אין איין שעהנעם גארטען צווישען שעהנעם און שמעקענדע בלומען. אז איך בעפינדע מיך צווישען איין גרויסע פאמיליע וואו איך זעה נאר ברידער און שוועסטער, וואו איך זעה קיין גרעסערן קיין קלענערן, קיין יוד, קיין קריסט. מיט איין ווארט, איך בעפינדע מיך צווישען איין פאמיליע, וואו עס געפינט זיך נישט קיין איין פ־עמדער, און טראכטען די זון איז שוין לאנג אונטער געגאנגען דאכט זיך מיר אז עס איז לעכטיג, אז זי שיינט נאך, נאר זי וויל מיר נישט דאקוטשען, ברענט זי נישט צו!... און דא מיט איין מאהל ניט מיט אלויף דורך די לעצטע פאסירונג מיט אונזערע סעפעראטיסטען, די לעצטע דיסקוסיאנען מיט ס. פ. ס. און „בונד". איך דערזעה דאס עס איז טונקעל, איך דערפיהל אז די קאמארים (פלינען) הייבען מיך אן צו בייסען, איך זעה דאס לעכטינקייט נישט מעהר, דאס אלעס איז מיר פון פאר די אויגען פערשווינדען. און דא הייב איך אן נאך צו קלערען די גאנצע זאך. איך דערמאהן מיך ווי איך און פיעלע אנדערע גענאסען האבען בעקעמפט דען נען. שטענגעל, וועלכער איז פאר דריי יאהר געקומען קיין פשעמישל און האט געשריגען דאס מיר זענען יודען, דאס מיר דארפען נאר זשארגאן א. ד. ג. איך דערמאן מיך ווי די זעלבע נען. וואס האבען מיט מיר צוזאמען דעם סעפאראטיזמוס בעקעמפפט, די זעלבע האבען דעם ווינטער געטראכט ווי ווייט מעגליך די ארבייטער אומצופריעדען צו מאכען פון אונזער פארטיי, ארויס צו זוכען פערשיעדענע הסרונות אבי צו ווייזען אז זיי זענען גערעכט. איך דערמאהן מיך ווייטער, ווי פערשיעדענע סטודענטליך האבען בסדר געטראכט די ארבייטער צו פערדרייען דעם קאפ, אז אין גאליציען איז דא איין פ. פ. ס. און דערפאר מוזען מיר האבען איין „בונד" אזוי ווי אין רוסלאנד. איך דערמאהן מיך, ווי מען האט אין קראקוי אויף דעם לעצטען קאנגרעס איין גאנצען טאג פערברענגט מיט 14 דעלעגאטען, וואס האבען ארויס גערופען איין קאמפף, אז מען זאל דעם יודישען אניטאציאנס קאמיטע אין לעמבערג קיין אבסאלוטאריום ערטהיילען און די זעלבע 14 דעלעגאטען האבען נישט געהאט קיין מוטה אויפצוטרעטען און צו ערקלערען וואס זיי ווילען, (ערשט ווען גען. האנקעוויטש האט געזאגט דאס דער קאנגרעס ווייסט נישט וואס זיי ווילען, האט בראס ערקלערט: „מיר ווילען אייך איבערציינען (!!) פון די נערעכטינקייט (!) פון אונזערע פאדערונגען און פריהר צו שפעטער וועט איהר אליין איין אנטראג שטעלען וועגען בילדען איין יודישער פארטיי"). איך דערמאהן מיך ווייטער די נעקריגעכצער אין פעראיין, דאס צו רופען שפיצעל די יענינע, וועלכע האבען נישט נאך געבאמבעלט צו זיי האבען רעכט, חאטש זיי האבען נעמענט האבען די נרעסטע פערדיענסטע אין דער פארטיי. איך דערמאן מיך ווי די בעסטע גוטע פריינד מיט וועלכע איך האב צוזאמען אין דער פארטיי געארבייט זעהען מיר היינט אלס געגנער. דאס אויס לעזען אין דעם „יודישען סאציאל־דעמאקראט" די קארעספאנדענץ פון פשעמישל ווי פאלש זי איז צוזאמען געשטעל־ט (ווייל טראכטען דעם וואס דער אויטאר שרייבט נישט דעם ריכטינען נאמען אונטער, אבער איך וועלכער קען יעדען פעראיין און פיהר די אדמיניסטראציעס אין דריי פעראיינען, קען אפען זאגען, אז דער שרייבער פון דער קארעספאנדענץ קומט איבערהויפט אויף קיין איינציגער פערזאמלונג און וויים נישט די צאהל פון די מיטגליעדער. נאר עס טויג שוין אזוי צוזאמען שטעלען). און ווייטער די קאנספיראטארישע ארבייט אזוי ווי ערגיץ אין רוסלאנד. דאס אלעס האט זיך מיך פאר די אויגען געשטעלט, האב איך געזעהן ווי די עטליכע יונגע אקאדעמיקליך מיט דעם הייפעלע ארבייטער, וואס ווילען ווייזען אזוי קענען אויך זיין אנפיהרער פון איין פארטיי, אז זיי קענען און ווילען אויך אין דער שפיצע שטעהן, אז זיי האבען מיר דאס אלעס וואס איך האב אין דער פארטיי דורכגעלעבט און וועלכעס האט זיך מיר אזוי שעהן אין דעם פרייען פעלד אין דער מאיאווער לופט דורך מיינע געדאנקען און פאר מיינע אויגען דורך שפאצירט, אז זיי זענען געוועזען די שטערער און זיי האבען מיך פון דער גרויסער פאמיליע אוועק געריסען!

(ענדע פאלגט).

יוסף זינגמאן.

קראניק.

די וואהלען אין קראקויער געמיינדע ראטה. דער שטאדט־פרעזירענט האט פערנאנדערגעשריבען די וואהלען אין די קראקויער געמיינדע ראטה. די וואהלען וועלען שטאטפינדען אין די פאלגענדע טערמינען:

III. קאלא. 1. אבטהיילונג (גרויסע אינדוסטריע און האנדעל) דעם 15־טען מאי; די צווייטע אבטהיילונג (האנר־מלאכות) דעם 17־טען מאי; די דריטע אבטהיילונג (קליינער האנדעל) דעם 19־טען מאי.

II. קאלא. ערשטער אבטהיילונג (גרויסע אייגענטהים) דעם 22־טען מאי; די צווייטע אבטהיילונג (קליינע אייגענטהום) דעם 24־טען מאי.

I. קאלא. (אינטעליגענץ) דעם 26־טען מאי.

די ערשטע קאלא וועהלט אויס 12 ראטס־לייט, צווייטע קאלא אין יעדער אבטהיילונג צו 6 ראטס־לייט, דריטע קאלא אין די אבטהיילונגען 1 און 3 צו 5, און אין 2־טען אבטהייל 4 ראטס־לייט. די וואהלען וועלען שטאטפינדען און די לאקאלען פון מאגיסטראט פון זייגער 9—1 און פון 3—5.

* * *

די היינטיגע וואהלען זענען מערקווירדיגע. ווער עס דערמאהנט זיך, וואס עס האט זיך געטהון ביי די פאריגע וואהלען, ווען פון איין זייט איז געשטאנען א מעכטיגע קליקע, וועלכע האט געמאכט יד אחת מיט די קלעריקאלען און אנטיסעמיטען און פון דער צווייטער א הייפעל „אונאבהענגיגע" יודישע דעמאקראטען, דער מוז ערשטוינען, ווי עס האט זיך אלעס געענדערט. די אמאהליגע יודישע קליקע איז גאר פשוט פערשוואונדען געווארען. עטליכע האט צוגענומען דער טוידט, וועלכער איז געוועזן דעם מאהל זעהר דעמאקראטיש געזינט... די איבריגע זענען אבגעטרעטען. דער קראקויער „קייזער", ווי די יודען האבען באזעס'ען צוליעב זיין עשירות און כאכט גערופען האט זיך צוריק געצויגען — ווי מיר האבען נאך מיט דריי וואכען צוריק פאראויס געזאגט— אין פריוואט לעבען און מיט איהם האט די קליקע אנגעווארען דעם קאפף און... דעם געלד־זאק. די בעדינגונגען זענען פאר די יודישע דעמאקראטען זעהר גינסטיגע, פיעלייכט צו גינסטיגע... עס וועט זיין זעהר אינטערעסאנט צו זעהען, ווי די יודישע אונאבהענגיגע דעמאקראטען וועלען אויסהאלטען די ערשטע פרובע פון... גוטע בעדינגונגען.

דער פעליעטאן, וועלכען מיר דרוקען אין דעם נומער, איז ארויס פון אונטער די פעדער פון דעם בעריהמטען רוסישען פעליעטאניסט, וועמען פלעהווע האט מיט צוויי יאהר צוריק פערשיקט קיין סיביר פאר א פעליעטאן, אין וועלכען ער האט אויסגעלאכט דעם היינטיגען רוסישען צאר מיט זיין פאמיליע. דער פעליעטאן איז א סאטירע אויף די, וואס זיטצענדיג אין רוסלאנד האבען זיי מורא א הויך ווארט אויסרעדען און ווערען ערשט גאנצע העלדען, ווען זיי פאהרען אריבער די רוסישע גרענעץ...

על כרחו עונה אמן. ווער פון אונזערע גענאסען געדענקט עס ניט די גאר ניט ווייטע צייט, ווען דער ציוניסטישער שאוויניזמוס האט געהערשט אין דער גאנצער יודישער פרעסע. די יודישע פרעסע איז דאן געווען צוטהיילט אויף צוויי, שארף איינע מיט די אנדערע קעמפפענדע, לאנערען: דער שאוויניסטיש־ציוניסטישער און דער סאציאליסטישער. צום גליק איז די מגפה, א דאנק דעם קאמפף, וואס מיר, געגנער פון דעם שאוויניזמוס, האבען מיט איהם געפיהרט אויף פערזאמלונגען, אין דער פרעסע און פאר אלעם אין לעבען, — שוין פערביי. דער רעגען פון די וואסערדיגע שאוויניסטישע פראזעסען האט שוין אויפגעהערט און דער גרונד פון דער יודישער— ליבעראל־דעמאקראטישער— פרעסע ווערט מיט יעדען טאג טרוקענער, ערטרעגליכער. יעצט קענען מיר טרעפען אין די צייטונגען, וואס האבען אונז נאך ניט לאנג בעקעמפפט ארגומענטען, וועלכע מיר האבען אנגעווענדעט געגען די ציוניסטען. עס טהוט אונז הנאה, ווייל עס צייגט אונז, אז אונזער מיה איז ניט געווען ארויסגעווארפען.

יעצט געפינען מיר אין „פריינד" ארגומענטען פון לעבען, פון די פרישסטע פאקטען געגען דער הויפט־טענה פון די ציוניסטען, אז די שנאה צו יודען איז א ראסענהאס, וועלכע ליעגט אין דער מענשליכער נאטור. אין א קארעספאנדענץ פון קאנארא שרייבט ה. ישראל כהן, אז „צווישען די ארבייטער הויבט מען אן אלץ מעהר ברוגז ווערען אויף די אנגעקומענע יודישע איינוואנדרער, און אלץ מעהר אונצופריעדענער ווערען מיט זייער קאנקורענץ".

„איך ווייס — זאגט ער ווייטער — זיכער, אז א טייל יודען וועלען דערינען זעהן דעם בעסטען בעוויז פון דער „אייביגער פיינדשאפט צו דעם אייביגען פאלק", און מען וועט דערפון דרינגען, אז אפילו די פרייעסטע מענשען צווישען אזא פרייען פאלק ווי די קאנאדער, ווערען תיכף אנטיסעמיטען ווי זיי קומען נאר אין בעריהרונג מיט דעם יודישען פאלק, און דערפון וועט מען שוין ווייטער דרינגען, אז יודען האבען קיין שום האפנונגען נימ אויף בעסערע צייטען, און אז „פרייהייט, גערעכטיגקייט און ברידערליכקייט" וועלען קיינמאל ניט אנגעווענדט ווערען אויף יודען — און אזוי ווייטער, און אזוי ווייטער, ווי עס ווערט אזוי אפט גערעדט און געשריבען אין אונזער יודישער ליטעראטור. מוז איך אבער זאגען, אז דוקא אין איצטיגער „מאטעריאליסטישער וועלט" לאזט זיך אלץ ערקלערען ניט דורך נאציאנאלע, אידעאלע, פסיכאלאגישע סבות, דורך הויכע ליעבע און אינסטינקטיווע נאציאנאלע פיינדשאפט, אבער פשוט דורך געוועהנליכע מאטעריעלע, אדער עקאנאמישע סבות".

און ער ערקלעהרט עס גאר נאטירליך דערמיט, ווייל די יודישע עמיגראציאנס קאמיטעטען שיקען די נייע אנגעפאהרענע יודען צו ארבייטען אין די פאבריקען, וואו די ארבייטער סטרייקען, ווייל אזויערנאך ווערען זיי „געשווינד לויז" פון די אומגעבעטענע געסט. די קריסטליכע ארבייטער קענען עס נאטירליך ניט פארשטעהען און ווערען אנטיסעמיטען. „און דערנאך שרייט מען, אז דער אנטיסעמיטיזמוס ליעגט שוין אינדער נאטור פון די ניט יודען, זיי מעגען זיין די בעסטע מענשען אין דער וועלט".

א זכר צו א נקבה? אויף דעם קאנגרעס פון דאקטוירים וואס איז נור וואס אבגעהאלטען געווארען אין וויעסבאדען, איז פערהאנדעלט געווארען די פראגע צו מען קען בעשטימען וואס פאר א קינד וועט געבארען ווערען, צו א זכר צו א נקבה ווען א פרוי פערגעהט אין טראגען. די פראגע האט שוין א לאנגע צייט אינטערעסירט געלעהרטע און מיט עטליכע יאהר צוריק האט פראפעסאר שיינק געמאכט א רעש ווען ער האט ערקלעהרט, אז מיט געוויסע שפייז קען מען אויספיהרען, אז עס זאל געבארען ווערען סיי א זכר, סיי א נקבה, ווי איינער וויל. היינט האט וועגען דעם גערעדט דר. ווייל. ער האט אויך ערקלעהרט, אז די שפייז פון די טראגענדיגע פרוי האט זעהר פיעל צו זאגען וועגען דעם געשלעכט פון דעם קינד, וואס וועט געבארען ווערען. פראבעס וואס מען האט געמאכט מיט חיות ווייזען, אז די שפייזען וואס ענטהאלטען אין זיך קארבאן פיהרען דערצו, אז דאס קינד זאל געבארען ווערען א זכר און די שפייזען וואס ענטהאלטען אין זיך דעם שטאף, וואס געהט אריין אין דעם ווייסעל פון אן איי פיהרען, אז דאס קיגד זאל געבארען ווערען א נקבה.

פון די פעראיינען.

א פערטרויאונגס פערזאמלונג פון יודישע ארבייטער וועט שטאטפינדען שבת דער 13־טען מאי 3 אוהר נאך מיטאג אין לאקאל פון „פערבאנד", ... M.dy rynek .

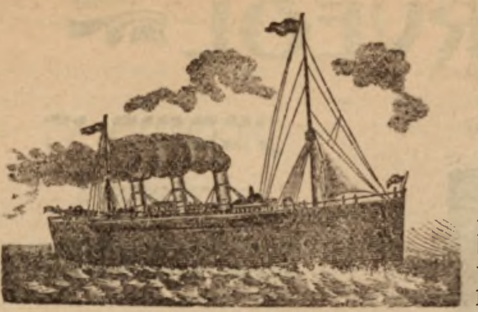

Do Ameryki i Kanady!

przeprawia najtaniej i najlepiej pospiesznymi i pocztowymi, wprost bez żadnego przesiadania z okrętu na okręt:

Generalny agent

M. G. Freudberg, ANTWERPIA 10. Van Leriusstraat (Belgia)

Odjazd do **Nowego Yorku** co sobotę; do **Kanady** co 10 dni! Wikt najlepszy, usługa staranna.

Niechaj nikt pierwej nie jedzie za morze, zanim od tej Agencyi nie otrzyma wyjaśnień i cennika, który wysyła się chętnie i darmo.

Darmo i opłatnie otrzyma każdy mój bogato

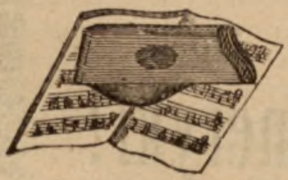

illustrowany cennik

Instrumentów muzycznych

oraz różnych zabawek

A. Scheuer, Kraków

ulica Grodzka L. 59/6.

די ביללינגסטע בעצוגסקוועללע

אין נוטען איהרען, גאָלד און זילבער, ביזשוטערי, אוהרען־בעשטאנד־
טיילע אין ווערקצייגע, ווי אייך מוזיק־אינסטרומענטע איזט ביי

IGNATZ CYPRES, Krakau

FLORYANERGASSE 49.

איינע ניקעלטאַשענאוהר מיט 36 ישטיק פרימא ווררקע מיט אויפ־
שריפט „סיסטעם ראָסקאָפף“ מיט דרייאיעהריגער גאראַנטיע זאַמט
שענער ניקעלקעטע און לעֶדערבייטעל פל. 1.95.

ביי אבנאהמע פֿון דריי שטיק פל. 5.50, זעכס שטיק פל. —.10.

רייך איללוסטרירטער פרייז־קוראַנט מיט 800 אבבילדונגען גראַטיס
און פֿראַנקאָ.

אגענטען ווערדען געזוכט!

Nr. 13/14

די אידישע ארבייטער ביבליאָטעק

פֿון

דער פּוילישער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי.

גן־עדן התחתון. פרייז: 2 העלער.
קאוטסקי. די אונאַבהענגיקייט פֿון פּוילען. פרייז: 10 „
פייגענבוים. ווי קומט א יוד צו סאָצ.? פרייז: 20 „
א. וורא:סקי. די אידען אין פּוילען. פרייז: 10 „
ש. דיקשטיין. פֿון וואס איינער לעבט. פרייז: 20 „
וואס יעדער ארבייטער דאַרף וויסען און געדענקען. 30 „
ליעבקנעכט. די וואַהרהייט איבער דעם סאָצ. 30 „
די אַרבייטער רעוואָלוציאָן. פרייז: 15 „
א. דעמבסקי. סטאַניסלאַוו קוניצקי. פרייז: 10 „
ם. מיכלזאָהן. הערשעל דער שניידער. פרייז: 10 „
לאַטארניק. יאַראָסלאַוו דאָמבראָווסקי. פרייז: 10 „
שפּיאָן. פרייז: 15 „
לאַטארניק. די גרויסע פראַנצויזישע רעוואָלוציאָן. 20 „
ב. א. י. לורוויג וואַרינסקי. פרייז: 20 „
אַמעריקאנער. פיל יפינא פלאַסקאָוויצקאַ. פרייז: 10 „
אַרבייטער געדיכטע. פרייז: 30 „
ב. א. י. אַוגוכט בלאַנקי: פרייז: 10 „
אַ קלאָרער ענטפער (ביילאַגע צום 8־טען נומער
„ארבייטער“). פרייז: 15 „
די אַרבייטער סאָלידאַריטעט און דער קאַמפּף
אום דאזיין. פרייז: 10 „
פערדינאַנד לאַסאַל. פרייז: 15 „
מ. מיכלזאָהן. טאַדעאוש קאָשציושקאָ. פרייז 20 „
ב. פייגענבוים. דער רעכטער וועג. א ויכוח וועגען
די פּוילישע סאָציאַליסטיש פּאַרטיי און איהרע
פאָדערונגען, אין צוויי טהיילען. פרייז: 80 „

די אלע בראָשורען ווי אויך אלע פּוילישע אויסגאַבען פֿון
פּ. פּ. ס. זיינען צו בעקומען אין דער אדמיניסטראַציאָן
פֿין „פשעדשוויט“. Kraków, Grodzka 50.

Ostrzeżenie!

przed bezwartościowemi naśladownictwami!

KUNEROL

z poręczen. najczyściejszy tłuszcz roślinny z orzechów kokosowych zawierający 100% tłuszczu. — Żądać „KUNEROLU“ w każdym lepszym handlu spożywczym. Do miejscowości, gdzie niema „KUNEROLU“ wysyłamy na próbę około 5 kilogr. brutto po cenie Kor. 6·50 opłatnie do każdej stacyi poczt austr. węg. za zaliczką. — Dla hurtowników specyalne ceny. Broszurki i świadectwa lekarzy darmo.

Najstarsza i największa fabryka tłuszczu roślinnego w monarchii

Emanuel Khuner & Sohn

Wien, XIV 2.

Proszę zawsze żądać **Wyrobu krajowego!**

Munka oszczędzające, jędrne mydło

z „nosorożcem“ lub „kosą“

z Pierwszej Galicyjskiej Parowej Fabryki **mydła i świec**

Szymona Munka w Żywcu

(Założonej w roku 1846) Próbki i cenniki darmo.